

Aan Minister van Asiel en Migratie, Dhr. B. van den Brink

Datum 4 mei 2026

Betreft Politieke verklaring Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

Geachte heer Van den Brink,

Tijdens de informele ministeriele conferentie van de Raad van Europa afgelopen december hebben 27 lidstaten, waaronder Nederland, zich uitgesproken over de gevoelde noodzaak tot herbezinning van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) 'in het licht van hedendaagse migratie-uitdagingen'. De oproep vraagt een politieke verklaring die momenteel wordt voorbereid en staat geagendeerd op de 135ste sessie van de Raad van Ministers (Raad van Europa) op 14 en 15 mei aanstaande te Chişinău.

Nederland speelt een actieve rol in dit proces, zeker ook waar het gaat om duiding en interpretatie van rechtspraak door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) op het gebied van asiel en migratie. In dit licht wil VluchtelingenWerk Nederland graag het volgende meegeven.

1. Beoordelingsruimte en belang onafhankelijkheid rechter

In de conceptverklaring is opgenomen dat het verdragssysteem ondergeschikt zou zijn aan de nationale bescherming van mensenrechten, en dat nationale autoriteiten beter in staat zouden zijn om lokale behoeften en omstandigheden te beoordelen. Hiermee wordt een onjuiste weergave gedaan van het subsidiariteitsbeginsel, dat juist door het EHRM in haar uitspraken zo wordt benadrukt.

Het EVRM biedt kaders die nader worden geduid en ingevuld door het EHRM, op eenzelfde manier waarop nationale rechters duiding geven aan het nationale recht. Deze kaders bieden lidstaten ruimte voor hun nationale bevoegdheden om te bepalen wie zij wel en niet toelaten tot hun grondgebied. Deze bevoegdheden kunnen alleen worden ingeperkt door Europese en internationale verplichtingen. Of beleid en praktijk daaraan voldoet, wordt getoetst door de rechter die naar alle omstandigheden kijkt, in voorkomend geval belangen afweegt en vervolgens grenzen aangeeft. De onafhankelijkheid van het EHRM is cruciaal voor de geloofwaardigheid van het Verdragssysteem en moet worden gerespecteerd en beschermd.

Politieke – niet-rechterlijke – sturing op de rechtsprekende macht raakt aan de onafhankelijkheid van de rechtspraak en ondergraaft het functioneren van de democratische rechtsstaat en de trias politica. De geschiedenis leert ons verder dat wat veelal begint bij het inperken van rechten van 'vreemdelingen', vervolgens doorwerkt richting andere groepen in de samenleving. Elders in de wereld – ook in EU-lidstaten – is dit al realiteit.

Juist het EVRM bindt alle landen in Europa aan een gezamenlijke mensenrechtelijke ondergrens. Toetsing van het Hof van het handelen van alle lidstaten leidt tot het voorkomen van willekeur. Het zorgt ervoor dat landen aanspreekbaar zijn op hun handelen. Door individuen, maar ook door staten onderling. Bijvoorbeeld als een van de Europese landen afspraken over fatsoenlijke asielprocedures en opvangomstandigheden niet nakomt, en zelfs opzettelijk nalaat verbeteringen door te voeren. Deze rechtspraak draagt bij aan een Europees systeem waarin overal dezelfde regels en normen gelden en daarmee aan Europese samenwerking.

En dit alles vanuit een 'levend instrument' doctrine, waarmee wordt gewaarborgd dat het Verdragssysteem relevant blijft en 'meebeweegt' met nieuwe vraagstukken rondom migratie. Wij wijzen in dit licht op de recente [expert publicatie](#) van februari 2026 over jurisprudentie van het EHRM in migratiezaken, waaruit volgt dat het Hof zich terughoudend opstelt en lidstaten ruimte geeft voor statelijke uitdagingen rondom migratie. Er is derhalve ook vanuit dat perspectief geen reden om de bevoegdheden van het EHRM in te perken of politiek te sturen.

VluchtelingenWerk pleit ervoor om:

- Bij de formulering zorgvuldig om te gaan met duiding en interpretatie van het subsidiariteitsbeginsel en jurisprudentielijn van het EHRM om tot een goede probleemanalyse te komen;
- In de verklaring meer duidelijkheid en transparantie te bieden over door wie en hoe 'richtlijnen' aan nationale rechters en beslisautoriteiten over de toepassing en interpretatie van verdragsartikelen en EHRM jurisprudentie tot stand komen en te waarborgen dat deze richtlijnen geen politieke sturing op de rechterlijke macht behelst;
- Formuleringen die de rol van het EHRM kan beperken, de onafhankelijkheid kan aantasten en/of de verantwoordelijkheid van het EHRM zoals vastgelegd in artikel 19 en 34 ondermijnt te verwijderen of aan te passen.

2. Reikwijdte en toepassing van artikel 3 EVRM

Artikel 3 EVRM behelst een absoluut verbod op foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing, en omvat daarmee ook een verbod op *refoulement*. Het EHRM heeft door de jaren heen solide en consistente jurisprudentielijn ontwikkeld over de toepassing ervan, ook in de context van migratie.

Het *non-refoulement* beginsel behoort het internationale gewoonterecht en is een cruciaal onderdeel van het vluchtelingenrecht. Toetsing aan dit principe, beoordeling van iemand veiligheid bij terugkeer en het bieden van bescherming bij reële risico's op vervolging of andere ernstige schade vormt de basis van mondiale vluchtelingenbescherming.

Hoewel in de notitie waarin mogelijke elementen van de verklaringen worden uiteengezet wordt erkend dat artikel 3 EVRM een absoluut verbod of *refoulement* bevat is ook opgenomen dat voorzichtigheid (*caution*) moet worden betracht bij de toepassing van de rechtspraak van het hof over 3 EVRM bij beoordeling van terugkeer naar een niet Verdragsstaat. Dit ondermijnt immers juist het absolute karakter van 3 EVRM. Het EHRM heeft reeds bestendige rechtspraak over welke 3 EVRM beoordeling moet worden verricht in specifieke situaties.

VluchtelingenWerk Nederland is van mening dat:

- Elke formulering in de conceptverklaring die suggereert dat het huidige verdragssysteem leidt tot 'onnodige beperkingen op uitlevering of uitzetting' en/of politieke sturing geeft aan de toepassing van artikel 3 door de rechter en/of de kader die volgens uit de EHRM jurisprudentie verkeerd weergeeft, moeten worden verwijderd of aangepast;
- Zogenaemde 'innovatieve oplossingen' in het migratiebeleid in lijn moeten zijn met het internationale en Europese recht. Dat betekent o.a. dat deze maatregelen toegang moeten bieden aan individuele en zorgvuldige toetsing van asiolverzoeken, en dat 'terugkeerhubs' geen gesloten detentiecentra mogen zijn.

3. Toegang tot het EHRM en 'equality of arms'

In de conceptverklaring is nu aangegeven dat het EHRM de procedure voor verwijzing naar de Grote Kamer (eenzijdig) aan te passen. De suggestie is dat het voor andere lidstaten bij het Verdrag

mogelijk moet worden hun steun voor verwijzing van een zaak naar de Grote Kamer kenbaar te maken. Dit zou echter individuele 'verzoekers' in een benadeelde positie zetten waar het gaat om doorverwijzingen, en de afstand tussen het aantal door individuen en die door staten voorgelegde en aanvaarde zaken bij de Grote Kamer onevenredig vergroten.

VluchtelingenWerk Nederland stelt voor dit onderdeel weg te laten uit de politieke verklaring.
--

Kortom, VluchtelingenWerk vraagt de Nederlandse regering zich in deze cruciale laatste fase van dit proces in te zetten voor het borgen van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, voor een op feiten en kennis gebaseerde eindtekst en voor het volgen van een transparant proces waarin alle betrokken partijen worden meegenomen. Maar vooral vragen wij u ervoor te zorgen dat de belangrijkste doelstelling van het EVRM bovenaan blijft staan, namelijk het garanderen en respecteren van de individuele verdragsrechten, zoals verwoord in artikel 1 EVRM.

Wij hopen dat u onze suggesties kan gebruiken, voor vragen of een toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland